

3. Regionální rozdíly podle správních obvodů ORP (vybrané ukazatele)

V této části publikace se budeme věnovat regionálním rozdílům z pohledu vybraných statistických ukazatelů z demografické, sociální a ekonomické oblasti. Pouze ze 4. oblasti (životní prostředí) se nám nepodařilo vybrat dostatečně významný ukazatel, který by bylo možno členit až do úrovně správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Také v ekonomickém prostředí je reprezentativnost ukazatelů nižší, protože zde většina statistických zjišťování probíhá výběrovým způsobem a údaje za menší území celky nejsou dostatečně relevantní (nehledě k nutnosti ochrany individuálních údajů).

Výhodou konkrétních ukazatelů je, že naprostá většina je členěna až do úrovně obcí, a proto je možno z nich skládat nejrůznější územní celky, a to jak administrativně-správního charakteru, tak charakteru funkčních regionů. Tyto možnosti byly využity v analýzách zpracovaných jednotlivými kraji. Z **administrativně správního pohledu** se jednalo o územní obvody různých úřadů státní správy (např. stavební úřady, matriky, oddělení policie apod.). Druhým pohledem pak bylo vytváření funkčních regionů, kdy jsme hledali území se společnými vlastnostmi nebo společnými problémy.

Jedním z příkladů **funkčních regionů** mohou být pracovní mikroregiony a subregiony vytvořené na základě směrů dojížděky do zaměstnání zjištěných při sčítání lidu 2001. Dále se jednalo o oblasti s nepříznivým demografickým vývojem nebo oblasti s nepříznivým vývojem na trhu práce. Problémem však většinou je, že tato území (vytvořená z jednotlivých obcí) nejsou spojitá.

V této publikaci však zůstaneme u **správních obvodů obcí s rozšířenou působností**, které umožňují z celorepublikového i krajského pohledu s dostatečnou přesností popsat regionální rozdíly. Z každé oblasti jsme vybrali několik reprezentativních ukazatelů, které se vyznačují dostatečnou mírou spolehlivosti a také poměrně jednoduchou interpretací. V některých případech jsme museli využít výsledků sčítání lidu, domů a bytů, přestože statistické zjišťování neposkytuje v této územní podrobnosti (do úrovně obcí) údaje každoročně, ale pouze jednou za 10 let. Pro vyloučení náhodných výkyvů jsme v některých ukazatelích volili víceleté průměry.

Přehled vybraných ukazatelů v jednotlivých oblastech:

- **Demografické prostředí, sídlení struktura**
 - vývoj počtu obyvatel
 - index stáří obyvatelstva
 - úhrnná plodnost na 1 000 žen ve věku 15 – 49 let
 - standardizovaná úmrtnost na 1 000 obyvatel
 - saldo stěhování na 1 000 obyvatel
 - podíl cizinců na obyvatelstvu celkem
- **Sociální prostředí**
 - dokončené byty na 1 000 obyvatel
 - míra ekonomické aktivity
 - saldo pracovních míst
 - změna míry nezaměstnanosti
 - míra nezaměstnanosti
- **Ekonomické prostředí**
 - podnikatelská aktivita fyzických osob
 - podíl zemědělské půdy na celkové rozloze
 - podíl orné půdy na výměře zemědělské půdy
 - průměrná mzda v průmyslu
 - změna počtu zaměstnaných

Vysvětlení některých pojmů použitých v následujících tabulkách:

Průměrná diference: udává velikost rozdílu dvou sousedních hodnot v případě, že vzájemné rozdíly jsou shodné – *umožňuje posoudit homogenitu souboru jednotek, čím menší hodnota, tím větší homogenita*
$$X_{\max} - X_{\min} / (n - 1)$$

Průměrná odchylka: udává hodnotu průměrné absolutní odchylky jednotlivých hodnot od střední hodnoty – *je měřítkem variability souboru dat, čím větší hodnota, tím větší je variabilita hodnot*
$$\sum |X_n - X_{\text{prům}}| / n$$

Směrodatná odchylka charakterizuje míru absolutní variability hodnot od průměrné (střední) hodnoty – *(používá se rovněž 2. mocnina – variační rozptyl), hodnocení shodné jako u předchozího ukazatele*.